

VALSTYBĖS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO TARNYBA PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

Miestų/rajonų
vaiko teisių apsaugos tarnyboms

2006-09-19 Nr. S-3382

DĖL TARPTAUTINĖS GLOBOS

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, teikdama metodinę paramą savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnyboms (toliau – VTAT), pastebėjo, kad susiduriama su daug problemų, kai nuolatinė ar laikinoji globa įgauna tarptautinį elementą.

Remdamasi Lietuvos Respublikos ratifikuotomis tarptautinėmis sutartimis ir Konvencijomis, Lietuvos Respublika privalo imtis būtinų priemonių, kai tai reikalinga, dėl jos teritorijoje esančių vaikų ar jiems priklausančio turto apsaugos. Be to, tarptautiniuose dokumentuose yra iškeliamas principas, jog nė vienas vaikas niekada neturi likti be teisėto globėjo ar kurio nors kito pripažinto suaugusio asmens paramos ir apsaugos. Atsižvelgdamos į tai, VTAT turėtų užtikrinti, kad jų teritorijoje esančiais apsaugos reikalaujančiais vaikais būtų pasirūpinta, net jei jie yra užsienio valstybės piliečiai. Atitinkamai, remiantis mūsų Tarnybos nuostatais, informaciją apie vaikus užsienio valstybės piliečius, kuriems reikalinga apsauga, nedelsiant prašome perduoti mums, kad bendradarbiaudami su vaiko pilietybės ar kilmės valstybe, galėtume spręsti jo apsaugos klausimus.

Pastebėjus, kad teisės aktuose nėra aiškiai reglamentuota, kaip elgtis, kai vaikui yra nustatyta nuolatinė globa, o jo **globėjas (rūpintojas) kartu su globojamuoju (rūpinamu) vaiku keičia gyvenamąją vietą** Lietuvoje ar siekia išvykti gyventi į užsienio valstybę, mūsų Tarnyba apklausė VTAT apie šioje srityje kylančias problemas.

Iš pateiktų atsakymų matyti, kad daugeliu atveju vaiko globėjai (rūpintojai), sprenddami klausimus, susijusius su vaiko interesais, bendradarbiauja su suinteresuotomis valstybės ir vietos savivaldos institucijomis, globėjams yra išaiškinamos visos jų teisės ir pareigos. Tačiau net kelios Tarnybos informavo, kad jų praktikoje yra buvę atvejų, kai globėjai (rūpintojai), apie tai neinformavę VTAT, pakeitė gyvenamąją vietą. Be to, tarnybų nuomone, yra reikalinga įtvirtinti nuostatą, kad globėjai (rūpintojai), keisdami gyvenamąją vietą, privalo apie tai informuoti VTAT. Taigi, atsižvelgdama į tai, mūsų Tarnyba nagrinės šį klausimą ir svarstys tokios nuostatos įtvirtinimo galimybes.

Daugiau problemų kyla tada, kai globėjai (rūpintojai) kartu su laikinai ar nuolat globojamu (rūpinamu) vaiku nori išvykti gyventi į užsienio valstybę.

Norime pažymėti, kad **laikinosios globos** tikslas yra grąžinti vaiką į šeimą, VTAT turi padėti šeimai to siekti, tam yra būtini ir vaikų susitikimai su tėvais. Atsižvelgdami į tai, laikinieji globėjai kartu su savo globotiniais ne visada gali išvykti iš Lietuvos. Tuo pačiu mūsų Tarnyba šiuo metu rengia Vaiko laikino išvykimo į užsienio valstybes tvarkos pakeitimo projektą, kuriame bus numatyta, kad laikiniams globėjams vykstant į užsienio valstybę vietoje šiuo metu reikalaujamo VTAT patvirtinimo, kad laikinoji globa yra nepasibaigusi, būtų reikalaujamas VTAT leidimas išvykti. Taip VTAT, vykdydama globos priežiūrą, turėtų nuspręsti, ar globėjų su laikinai globojamu vaiku išvykimas netrukdytų siekti vaiko grąžinimo į šeimą.

Norime priminti, kad remiantis Vaiko globos organizavimo nuostatais, Lietuvoje vaiko globėju (rūpintoju) gali būti skiriamas tik *nuolat Lietuvos Respublikos teritorijoje* gyvenantis fizinis asmuo. Europos Sąjungoje yra užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas, todėl yra sunku kontroliuoti tikrąją asmenų gyvenamąją vietą, nes asmenys gali likti deklaruoti Lietuvoje, tačiau faktiškai gyventi užsienio valstybėje. Todėl asmeniui prašant jį paskirti globėju, prašome atsižvelgti ne tik į deklaruotą, bet ir į faktinę jo gyvenamąją vietą, kad būtų galima tinkamai įvertinti jo gyvenimo sąlygas bei galimybes globoti vaiką.

Tam tikrais atvejais ir užsienyje gyvenantis asmuo gali globoti vaiką iš Lietuvos. Kokie tai gali būti atvejai ir kaip klausimai sprendžiami, pateikiama lentelėje:

ATVEJAI	VALSTYBĖS	TAIKOMI TEISĖS AKTAI	PROCESAS
<p>Asmuo, negyvenantis Lietuvos Respublikoje, <i>nori pasiimti globoti vaiką iš Lietuvos arba</i></p> <p>Lietuvoje gyvenantys asmenys <i>nori pasiimti globoti vaiką iš užsienio valstybės</i></p>	<p>Europos Sąjungos valstybės narės (išskyrus Daniją)</p>	<p>Tarybos Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 56 straipsnis</p>	<p>Vaiko įkurdinimas kitoje valstybėje narėje: Vaiko gyvenamosios vietos valstybės teismas gali svarstyti vaiko įkurdinimą kitoje valstybėje narėje, tačiau prieš tai jis turi konsultuotis su pastarosios valstybės atsakingomis institucijomis. T.y., globos <u>nustatymas</u> ir <u>perdavimas</u> sujungiami į vieną procesą. Dėl vaiko įkurdinimo kitoje valstybėje sprendžia teismas, nustatydamas vaikui globą (rūpybą).</p>
	<p>Valstybės, su kuriomis pasirašytos dvišalės ar trišalės sutartys</p>	<p>Šių tarptautinių sutarčių nuostatos, susijusios su globa</p>	<p>Globos <u>nustatymas</u>: Vaiko pilietybės valstybės teismas, norinčiam globoti asmeniui pateikus reikalingus dokumentus iš jo gyvenamosios vietos valstybės, svarsto globos nustatymą. <u>Globos perdavimas</u>: Jeigu vaiko pilietybės valstybės teismas globą vaikui nustato, tos valstybės atsakingos institucijos bendradarbiauja su globėjo ir vaiko būsimos gyvenamosios vietos valstybės institucijomis perduodant globą jų žiniai.</p>
	<p>Kitos valstybės</p>	<p>Tarptautinės sutartys, Konvencijos, kurios galioja Lietuvos ir suinteresuotos šalies atžvilgiu</p>	<p>Atsižvelgiant į galiojančias sutartis tarp suinteresuotų valstybių.</p>
<p>Asmuo, paskirtas globėju Lietuvoje, gyvenantis LR, bet kartu su vaiku <i>nori išvykti gyventi į kitą šalį</i></p>	<p>Europos Sąjungos valstybės narės (išskyrus Daniją)</p>	<p>Tarptautinės sutartys, Konvencijos, kurios galioja Lietuvos ir suinteresuotos šalies atžvilgiu</p>	<p>Globos perdavimas užsienio valstybei: Atsakingos valstybių institucijos bendradarbiauja perduodant globą kitos valstybės institucijų žiniai.</p>
	<p>Valstybės, su kuriomis pasirašytos dvišalės ar trišalės sutartys</p>	<p>Šių tarptautinių sutarčių nuostatos, susijusios su globa</p>	
	<p>Kitos valstybės</p>	<p>Tarptautinės sutartys, Konvencijos, kurios galioja Lietuvos ir suinteresuotos šalies atžvilgiu</p>	<p>Atsižvelgiant į galiojančias sutartis tarp suinteresuotų valstybių.</p>

Kodas 188752021

Sodų g.15
LT-03211

Vilnius

Tel. (8~5) 231 09 28

Faks. (8~5) 231 09 27

El. p. odeta@ivaikinimas.lt

Sąsk.

Nr.LT737300010002466034

AB bankas „Hansabankas“

Prašome atkreipti dėmesį, kad **Europos Sąjungoje**, taigi ir Lietuvoje, galioja 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos Reglamentas (EB) 2201/2003, kuris kartu su kitais klausimais reglamentuoja ir vaiko įkurdinimą globos institucijoje ar šeimoje kitoje valstybėje narėje (56 straipsnis). Pavyzdžiui, jei Airijoje gyvenantis asmuo nori globoti Lietuvoje gyvenantį vaiką, Lietuvos teismas gali tai svarstyti, tačiau pirmiausia turi būti konsultuojamasi su Airijos institucijomis. Tokiu atveju Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, kaip centrinė institucija pagal šį Reglamentą, kreipiasi į Airijos centrinę instituciją su prašymu išsiaiškinti, ar busimas globėjas, jų manymu, galėtų globoti vaiką Airijoje. Gavę atsakymą, jį persiunčiame VTAT, kad ši galėtų kreiptis į teismą siekiant nustatyti globą. **Norime pažymėti, kad Europos Sąjungoje vaiko įkurdinimo užsienio valstybėje procedūra yra greitesnė ir patogesnė už globos perdavimo užsienio valstybei procedūrą, todėl, jeigu turite duomenų, kad nustačius globą vaikui, globėjai kartu su vaiku planuoja išvykti gyventi į užsienio valstybę, arba, jei laikinieji globėjai gali būti skiriami nuolatiniais globėjais ir po to planuoja išvykti gyventi į užsienio valstybę, prašome inicijuoti aukščiau aprašytą vaiko įkurdinimo kitoje ES valstybėje narėje procedūrą, o ne nustatyti globą Lietuvoje paprasta tvarka ir po to siekti jos priežiūrą perduoti priimančios valstybės institucijoms.**

Lietuva yra pasirašiusi dvišales sutartis su Kazachstanu, Armėnija, Rusijos Federacija, Lenkija, Ukraina, Azerbaidžianu, Baltarusija, Moldova, Uzbekistanu, Latvija ir Estija. Taigi, globos nustatymas ar perdavimas šių valstybių (kurios nėra ES narės) institucijoms vykdomas remiantis dvišalėmis sutartimis.

Šiuo metu dar nėra aiškūs globos priežiūros perdavimo ES valstybių narių institucijoms ypatumai, mūsų Tarnyba aiškinasi Europos Sąjungos bendrai ir atskirų valstybių praktiką šioje srityje.

Kartu pažymime, kad išmokos globojamiems vaikams yra neatsiejamoms nuo pačios globos, ir, kaip ir globa, gali būti nustatyta tik nuolat Lietuvoje gyvenantiems asmenims. Tačiau jei nuolatiniai globėjai su vaiku išvyksta gyventi į užsienio valstybę ir tik tada pradedamas globos priežiūros perdavimo procesas, globos išmokos mokamos iki tol, kol globos priežiūra bus perduota užsienio valstybių institucijoms. Globą perėmus užsienio valstybei, Lietuvoje išmokų mokėjimas nutraukiamas, o ar užsienio valstybė skirs kokias nors išmokas globojamam vaikui, priklauso nuo tos valstybės teisės aktų.

Pastebėjus, kad kyla nemažai problemų ir neaiškumų taikant Lietuvos Respublikos teisės aktus, kai globa nustatoma vienoje valstybėje, tačiau jos priežiūra turi būti vykdoma kitoje valstybėje, mūsų Tarnyba šiuo metu aiškinasi šios problemos sprendimo galimybes atitinkamai tobulinant Lietuvos Respublikos teisės aktus ir formuojant nuoseklią praktiką šioje srityje.

Bet kokiu atveju, klausimai, susiję su globos nustatymu ar perdavimu, kai yra įtraukiama užsienio valstybė, sprendžiami bendradarbiaujant kompetentingoms suinteresuotų valstybių institucijoms, todėl kylant tokiems klausimams, prašome juos persiųsti mūsų Tarnybai.

Valstybės vaiko teisių apsaugos tarnyba gauna klausimų ir dėl tėvų, kurie išvyko į užsienį ir savo vaikais nesirūpina.

Pažymime, kad nei mūsų, nei Jūsų tarnybos nėra kompetentingos spręsti pilnamečių asmenų gražinimo į Lietuvą klausimus. Tėvams, vengiantiems atlikti savo pareigas auklėti vaikus, nesirūpinantiems jais, turi būti taikoma teisinė atsakomybė, numatyta įstatymuose. Tai yra, galima kreiptis į teismą dėl vaikų atskyrimo, tėvų valdžios laikino ar neterminuoto apribojimo.

Jūsų tarnyboms mes pateikėme iš Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos gautą nuomonę dėl galimybės kreiptis į teismą, kai nežinoma atsakovo buvimo vieta.

Kaip bebūtų, mes suprantame, kad kiekvienas atvejis yra individualus, VTAT dirba tiesiogiai su šeimomis, geriausiai žino situaciją ir gali individualiai ją įvertinti bei spręsti, kokie veiksmai būtų reikalingi. Tačiau jei kyla klausimų sprendžiant situacijas, kurios turi tarptautinį elementą,

visada galite kreiptis į mus, kad kartu galėtume išsiaiškinti, kokių veiksmų reikėtų imtis ir kaip geriausiai išspręsti problemą.

Taip pat primename, kad mūsų Tarnybos internetinėje svetainėje (*Kontaktai*) galite rasti atnaujintą informaciją, kuris konkrečiai specialistas galėtų pagelbėti jums rūpimu klausimu.

Jei turite daugiau pastabų ar pasiūlymų, susijusių su minėtais klausimais, prašome juos pateikti mūsų Tarnybai.

Direktorė

Odeta Tarvydienė

Agnė Sakalauskaitė, tel. (8 5) 231 09 29, el. p. agne@ivaikinimas.lt

Kodas 188752021

Sodų g.15
LT-03211
Vilnius

Tel. (8~5) 231 09 28

Faks. (8~5) 231 09 27

El. p. odeta@ivaikinimas.lt

Sąsk.

Nr.LT737300010002466034

AB bankas „Hansabankas“